Złotoryja, 28 marca 2022r.

SPRAWOZDANIE
z realizacji w 2021 roku zadań z zakresu wspierania rodziny
oraz potrzeby związane z realizacją tych zadań

Sprawozdanie sporządzone zostało w oparciu o cele i założenia wynikające z Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Miejskiej Złotoryja na lata 2020 – 2022.

Pracę z rodziną organizuje gmina. Zadanie to zostało powierzone do realizacji Miejskiemu Ośrodkowi Pomocy Społecznej w Złotoryi na mocy uchwały Rady Miejskiej w Złotoryi Nr 007.XX.112.2012 z dnia 29 czerwca 2012r. w sprawie zmian w statucie Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Złotoryi.

Uchwałą Rady Miejskiej w Złotoryi Nr 0007.XVI.142.2020 z dnia 27 lutego 2020r. został przyjęty **Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Miejskiej Złotoryja na lata 2020-2022.**

Z punktu widzenia polityki społecznej bardzo ważną sprawą jest zdolność rodziny do pokonywania sytuacji kryzysowych i umiejętność radzenia z różnorodnymi problemami życiowymi. W każdej społeczności lokalnej część rodzin przeżywa czasowe lub długotrwałe trudności i wymaga wsparcia w różnych sferach swojego funkcjonowania.
Zgodnie z powyższym ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nałożyła na gminę zadania, mające na celu stworzenie i realizowanie spójnego systemu pomocy dziecku i rodzinie, do których w szczególności należy:

1. Opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny.
2. Tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny.
3. Tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez:
   - zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa;
   - organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających;
   - prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci.
4. Finansowanie:
   - kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust. 2, ponoszonych przez rodziny wspierające;
   - podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny.
5. Współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym;
6. Sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 187 ust. 3;
7. Prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.

(art. 176 przedmiotowej ustawy).

Odbiorcami Gminnego Programu Wspierania Rodziny są rodziny z dziećmi przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, dzieci i młodzież, którym rodzina nie zapewnia należytej opieki oraz rodziny, których dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej.

Realizatorami Gminnego Programu Wspierania Rodziny dla Gminy Miejskiej Złotoryja są instytucje i organizacje, które zajmują się wspieraniem i udzielaniem pomocy rodzinom. Ich współdziałanie oraz profesjonalne podejście do problemów występujących w rodzinie umożliwia stworzenie spójnej i wielowymiarowej podstawy do zapewnienia bezpieczeństwa dzieciom w środowisku rodzinnym i szkolnym.

Podmiotami realizującymi działania na rzecz dziecka i rodziny są w szczególności:
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Złotoryi (MOPS),
- Urząd Miejski w Złotoryi (UM),
- Gminna Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Złotoryi,
- Punkt Konsultacyjny dla Osób Uzależnionych, Współuzależnionych i Ofiar Przemocy działający przy Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Złotoryi,
- Zespół Interdyscyplinarny (ZI),
- Powiatowy Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli i Poradnictwa Psychologiczno-Pedagogicznego w Złotoryi (PODNiPPP),
- placówki oświatowe,
- Świetlica Terapeutyczna działająca w strukturze ZOKiR w Złotoryi,
- Złotoryjski Ośrodek Kultury w Złotoryi,
- Sąd Rejonowy w Złotoryi – III Wydział Rodzinny i Nieletnich i Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej,
- Komenda Powiatowej Policji w Złotoryi (KPP),
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Złotoryi (PCPR),
- Powiatowy Urzędu Pracy w Złotoryi (PUP),
- placówki służby zdrowia,
- organizacje pozarządowe, stowarzyszenia, kościoły, związki, kluby itp.,
- instytucjonalna i rodzinna piecza zastępcza.

Stworzenie spójnej strategii i interdyscyplinarnego podejścia, zmierzającego do zapewnienia pomocy rodzinom oraz zagwarantowania bezpieczeństwa dzieciom w środowisku rodzinnym i szkolnym, możliwe jest tylko pod warunkiem współdziałania realizatorów programu oraz ich profesjonalnego podejściu do występujących w rodzinie problemów.

Praca z rodziną odbywa się poprzez: konsultacje i poradnictwo specjalistyczne; terapie i mediacje; usługi dla rodzin z dziećmi, w tym usługi opiekuńcze i specjalistyczne; pomoc prawną, szczególnie w zakresie prawa rodzinnego. Praca z rodziną prowadzona jest także w przypadku czasowego umieszczenia dziecka poza rodziną.

W każdej społeczności lokalnej część rodzin przeżywa czasowe lub długotrwałe trudności i wymaga wsparcia w różnych sferach swojego funkcjonowania. Rodzina mająca trudność w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej powinna mieć zapewnione wsparcie, poparte szczegółową analizą sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie. Profesjonalne i wieloaspektowe wsparcie przyczyni się do wzmocnienia roli i funkcji rodziny; rozwinięcia umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny; podniesienia świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny; zintegrowania rodziny. Pozwoli na przeciwdziałanie marginalizacji i degradacji społecznej rodziny a także zwiększy możliwości reintegracji rodziny. Docelowo rodzina będzie zdolna do samodzielnego pokonywania sytuacji kryzysowych i radzenia z różnorodnymi problemami życiowymi.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Złotoryi prowadzi działania zmierzające do pomocy rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Wspieranie rodziny prowadzone jest w formie pracy z rodziną lub pomocy w opiece i wychowaniu dziecka, za zgodą i przy aktywnym udziale rodziny.

Celem głównym programu jest:

Doskonalenie kompleksowego systemu wsparcia rodziny, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb rodzin przeżywających trudności w realizacji funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Osiągnięcie celu głównego uwarunkowane jest jednoczesnym wdrażaniem celi szczegółowych, przy wykorzystaniu wszystkich zasobów miasta zarówno instytucjonalnych (instytucje i służby świadczące usługi w opiece nad dzieckiem i rodziną, organizacje pozarządowe, stowarzyszenia, kluby sportowe) jak i wynikające z dobrze rozbudowanej infrastruktury rekreacyjno-sportowej (m.in.: hali sportowej, stadionu, boisk, placów zabaw, mają też możliwość korzystania z usług placówek kulturalnych). Tylko kompleksowe wsparcie rodziny i poddanie jej wieloaspektowym oddziaływaniom może przynieść zakładane rezultaty. Zintegrowany system wsparcia umożliwia podjęcie działań ukierunkowanych na wszystkich członków rodziny (tj. dzieci, młodzieży, rodziców), celowanych w konkretne trudności występujące w danej rodzinie i podejmowanych przez różne instytucje współpracujące z rodziną, ale również wzajemnie ze sobą. Program jest na bieżąco monitorowany równolegle z realizacją poszczególnych zadań służących osiągnięciu założonych celi. W związku z powyższym niniejsze sprawozdanie przedstawia realizację zadań w zakresie wpierania rodziny i systemu pieczy zastępczej w 2021 roku, a także analizę materiałów sprawozdawczych i mierzalnych wskaźników Programu.

Sytuacja demograficzna i społeczna miasta Złotoryja.

Zarówno sytuacja demograficzna jak i społeczna miasta Złotoryja ma niezaprzeczalny wpływ na realizację zawartych w niniejszym Programie celów. Wpływ czynników społeczno-demograficznych na funkcjonowanie miasta Złotoryja jest istotny i długofalowy, warunkuje rozwój i wpływa na ekonomikę miasta. Mają też istotny wpływ na funkcjonowanie złotoryjskich rodzin.

Zgodnie z danymi UM Złotoryja z ostatnich lat zauważa się, że powoli, ale systematycznie maleje liczba ludności zamieszkującej miasto Złotoryja. Spowodowane jest to między innymi niskim przyrostem naturalnym (ogólnokrajowa tendencja) oraz osiedlaniem się ludzi młodych w dużych aglomeracjach miejskich.

Zauważalna jest systematyczna tendencja spadkowa liczby ludności miasta Złotoryja, co prezentuje poniższa tabela.

Dane dotyczące liczby osób zameldowanych w Złotoryi.				
Rok	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**
Liczba ludności ogółem	**14 963**	**14 717**	**14.444**	**14.414**
W tym liczba osób w wieku przedprodukcyjnym (tj. w wieku od 0 do18 lat)	**2 388**	**2 352**	**2305**	**2.223**

Źródło: dane UM Złotoryja wg stanu na dzień 31 grudnia każdego roku.

Poziom bezrobocia na przestrzeni ostatnich lat charakteryzuje się tendencją spadkową. Coraz mniej mieszkańców miasta pozostaje w ewidencji osób bezrobotnych. Wpływ na to ma poprawa sytuacji na lokalnym rynku pracy, bliskość ciągle rozwijających się stref ekonomicznych, a także łatwa możliwość emigracji zarobkowej. Dodatkowo PUP w Złotoryi prowadzi programy aktywizacyjne

i projekty dla osób chcących podjąć zatrudnienie lub ponieść swoje kompetencje zawodowe. Jakość życia mieszkańców poprawiła się również dzięki finansowej pomocy państwa.

Poniższa tabela prezentuje wybrane dane statystyczne dotyczące bezrobocia w Gminie Miejskiej Złotoryja na przestrzeni ostatnich czterech lat.

Wg stanu	2018	2019	2020	2021
Liczba bezrobotnych ogółem	**548**	**495**	**478**	**433**
w tym liczba bezrobotnych kobiet	**289**	**249**	**241**	**211**
w tym liczba kobiet będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy	**249**	**217**	**207**	**176**
w tym liczba kobiet będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy posiadających co najmniej jedno dziecko do 6 r. ż.	**108**	**98**	**80**	**71**

Źródło: sprawozdania MRPiPS – 01 PUP w Złotoryi na koniec IV kwartału każdego roku.

Realizacja celi szczegółowych:
Cel 1:

Zapewnienie rodzinom poczucia bezpieczeństwa i stabilizacji poprzez zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych dziecka i rodziny

Realizowany był poprzez zadania:
- zapewnienie pomocy finansowej, usługowej i w miarę możliwości rzeczowej;
- współfinansowanie pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Złotoryi udziela pomocy rodzinom znajdującym się w sytuacji, której swoimi zasobami nie są w stanie przezwyciężyć. Ustawa o pomocy społecznej przewiduje kilkanaście przyczyn ubiegania się o pomoc społeczną, jednak wśród dominujących powodów korzystania ze świadczeń znajdują się cztery główne przesłanki: długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność, bezrobocie i ubóstwo, a także bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego.

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące liczby rodzin objętych pomocą społeczną:

Rok	2018	2019	2020	2021
Liczba rodzin ogółem	494	465	492	475
w tym: liczba rodzin z dziećmi ogółem	82	79	76	50
w tym: liczba dzieci w tych rodzinach	181	179	169	114
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego (ogółem)	64	57	73	41
w tym liczba rodzin niepełnych	38	35	32	30
w tym liczba dzieci w tych rodzinach	66	68	65	67
w tym liczba rodzin wielodzietnych	16	14	19	15
w tym liczba dzieci w tych rodzinach	74	60	79	56

Źródło: dane własne MOPS w Złotoryi za lata: 2018, 2019, 2020, 2021.

Jak wynika z danych zaprezentowanych powyżej, liczba rodzin objętych pomocą społeczną w 2021r. jest porównywalna do lat poprzednich, choć w porównaniu do roku 2020 nastąpił delikatny spadek (17 rodzin). Z analizy danych własnych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Złotoryi wynika, że na przestrzeni ostatnich lat, zmniejszyła się liczba rodzin z dziećmi korzystających z pomocy społecznej w tutejszym Ośrodku – w porównaniu do 2020 r. o 26 rodzin.

Zauważalny jest również spadek liczby dzieci w tych rodzinach o 55 dzieci w porównaniu do roku poprzedniego – w 2020r. było to 169 dzieci, natomiast w 2021r. 114 dzieci. W 2021r. odnotowano spadek liczby rodzin borykających się z bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. Jest to najniższy wynik od 2014 roku. Fakt ten wynika między innymi z okoliczności, iż rodziny z dziećmi otrzymują wsparcie w formie świadczeń wychowawczych, co powoduje, że rodziny są w stanie samodzielnie zaspokajać własne potrzeby. Dodatkowo poprawa sytuacji na lokalnym rynku pracy i idąca za tym większa możliwość zatrudnienia przyczyniły się do poprawy bytowej złotoryjskich rodzin, zwiększając ich samodzielność, płynność finansową, poprawiając sytuację materialną i stabilizację.

Ustawa o pomocy społecznej nakłada obowiązek pomocy rodzinom będącym w trudnej sytuacji społecznej. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej udzielał pomocy w formie świadczeń pieniężnych – takich jak: zasiłki celowe, okresowe, zasiłki stałe i niepieniężnych - np. dożywianie dzieci w szkołach, świadczenie pracy socjalnej, poradnictwo specjalistyczne.

Dożywianie – posiłek

W ramach rządowego programu na lata 2019-2023 „Posiłek w szkole i w domu", pomocą w formie posiłku w 2021r. objęto 70 dzieci z terenu miasta Złotoryja. Był to obiad dwudaniowy, wydawany dzieciom w dni nauki szkolnej (od poniedziałku do piątku).

- Przedszkola – 19 dzieci,
- Szkoła Podstawowa nr 1 w Złotoryi – 36 uczniów,
- Szkoła Podstawowa nr 3 w Złotoryi – 6 uczniów,
- Specjalny Ośrodek Szkolno – Wychowawczy w Złotoryi – 7 uczniów,
- Placówki oświatowe poza Złotoryją – 2 uczniów.

Dodatkowo 12 dzieci korzystało z posiłków w Klubie Emaus.

Rok	Kwota wydatkowana na dożywianie	Liczba dzieci objętych dożywianiem	Liczba wydanych posiłków
2018	89.713,22zł,	122	15.134
2019	71.809,42zł	120	10.437
2020	38.973,80	101	5.460
2021	45.509,20 zł,	70	5.692

Źródło: dane własne MOPS w Złotoryi za lata: 2018, 2019, 2020, 2021.

W 2021 roku na dożywianie wydatkowano kwotę **45.509,20** zł, jest to kwota o **6.535,40** zł wyższa niż w roku poprzedzającym. Dożywianiem objęto 70 dzieci z terenu miasta Złotoryja – mniej o 31 dzieci niż w roku wcześniejszym. Dzieciom do 7 roku życia i uczniom do ukończenia szkoły ponadpodstawowej wydano **5.692 posiłków,** jest to o **232 posiłki** więcej niż w roku 2020.

Należy przypomnieć, że na tak znaczny spadek zarówno wydatkowanej kwoty jak i liczby wydanych posiłków w 2020r. wpływ miało zamknięcie placówek oświatowych i przejście ich w tryb pracy zdalnej w związku z covid-19. Sytuacja powtórzyła się w 2021r., gdy placówki też pracowały w systemie zdalnym lub poszczególne oddziały klasowe były umieszczane na kwarantannie.

Świadczenia rodzinne

Świadczeniami rodzinnymi są:

1) Zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego z tytułu:
   - urodzenia dziecka,
   - opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego,
   - samotnego wychowywania dziecka,
   - kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego,
   - rozpoczęcia roku szkolnego,
   - podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania,
   - wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej,
2) Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka,
3) Świadczenia opiekuńcze:
   - zasiłek pielęgnacyjny,
   - świadczenia pielęgnacyjne,
   - specjalny zasiłek opiekuńczy.
4) Świadczenie rodzicielskie.

W roku 2021 świadczenia rodzinne wypłacono dla 726 rodzin (najwyższa miesięczna liczba rodzin), którym wypłacono **12.006** świadczeń na łączną kwotę 3.281.643,63 zł.

ROK	Liczba rodzin korzystających ze świadczeń rodzinnych	Liczba wypłaconych świadczeń	Kwota wypłaconych świadczeń
2018	750	16.898	3.127.807,16 zł
2019	717	15.877	3.249.186,80 zł
2020	713	13.627	3.296.098,17 zł
2021	726	12.006	3.281.643,63 zł

Źródło: dane własne MOPS w Złotoryi za lata: 2018, 2019, 2020, 2021.

Fundusz alimentacyjny

ROK	Liczba osób (dzieci) uprawniona do pobierania świadczeń	Liczba wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego	Kwota wypłaconych świadczeń
2018	176	1.926	673.495,95 zł
2019	153	1.723	643.777,90 zł
2020	131	1.531	581.717,40 zł
2021	107	1.368	527.564,15 zł

Źródło: dane własne MOPS w Złotoryi za lata: 2018, 2019,2020, 2021.

W roku 2021 kwota wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego wyniosła 527.564,15 zł, wypłacono 1.368 świadczeń dla 107 dzieci. Na przestrzeni ostatnich lat zauważa się powolny, ale systematyczny spadek liczby wypłacanych świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz zmniejszającą się liczbę osób uprawnionych (dzieci) do pobierania w/w świadczeń.

Świadczenia wychowawcze - „Rodzina 500+”

ROK	Średnia miesięczna liczba rodzin uprawniona do pobierania świadczeń	Liczba dzieci, na które wypłacono świadczenia	Liczba wypłaconych świadczeń wychowawczych	Kwota wypłaconych świadczeń
2018	770	1.051	13.265	6.611.374,00 zł
2019	998	2.178	18.924	9.434.708,40 zł
2020	1.360	2.038	25.313	12.576.860,00 zł
2021	1.500	1.981	24.600	12.178.797,31 zł

Źródło: dane własne MOPS w Złotoryi za lata: 2018, 2019, 2020, 2021.

W 2021 roku wypłacono 24.600 świadczeń wychowawczych w ramach programu **„Rodzina 500+”**, na łączną kwotę 12.178.797,31 zł**.** Świadczenia wypłacono na **1.981** dzieci dla **1.500** uprawnionych rodzin (średnia miesięczna).

Ustawa „Za Życiem”

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje zadania wynikające z ustawy z dnia 4 listopada 2016 roku **o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”**. W ramach w/w ustawy możliwe jest m.in. uzyskanie jednorazowego świadczenia w wysokości 4.000zł, które przysługuje matce, ojcu lub opiekunowi prawnemu bez względu na dochód. Warunkiem uzyskania świadczenia jest załączenie zaświadczenia lekarskiego potwierdzającego u dziecka ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu.
W 2021r. żadna złotoryjska rodzina nie ubiegała się o przyznanie w/w świadczenia.

Ustawa zakłada m.in., że każda kobieta w ciąży i jej rodzina może skorzystać z pomocy i wsparcia asystenta rodziny - w 2021 roku z takiej pomocy skorzystało pięć kobiet będących w ciąży.

Pomoc materialna o charakterze socjalnym – stypendia szkolne

Stypendia szkolne służą do pokrycia wydatków związanych z procesem edukacyjnym. Zgodnie z regulaminem można zakupić za nie, m.in.: podręczniki do nauki (w tym encyklopedie, słowniki, zeszyty ćwiczeń), pomoce naukowe na kierunku wybranym przez ucznia, obuwie i strój sportowy.

Realizatorem tej formy wsparcia był Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Złotoryi. Spełniającym kryterium uczniom przyznawana była pomoc materialna o charakterze socjalnym. Z tej pomocy mogli skorzystać uczniowie mieszkający na terenie miasta Złotoryja, u których miesięczny dochód na osobę w rodzinie nie przekraczał kryterium dochodowego ustalanego na podstawie ustawy o pomocy społecznej – w 2021r. była to **kwota 528zł**.

Stypendia szkolne finansowane są z dwóch źródeł:

- dotacji celowej z budżetu państwa na dofinansowanie świadczeń pomocy materialnej dla uczniów o charakterze socjalnym (80%) - w 2021r. – 6.766,65 zł
- środki własne gminy (20%) - w 2021r. – 2.311,67 zł.

W 2021r. **14 uczniom** wypłacono stypendia szkolne, na łączną kwotę **13.770,23 zł.** Jednemu uczniowi wypłacono zasiłek w związku ze zdarzeniem losowymi w kwocie 620 zł.

Poniżej zamieszczona tabela prezentuje spadek liczby uczniów i wysokości wydatkowanych

środków na tą formę pomocy w ostatnich latach. W stosunku do roku 2020 zainteresowanie tą formą pomocy spadło o 70%.

Rok	Liczba uczniów, którym wypłacono stypendia szkolne	Wydatkowana kwota
2017	63	45.176,45 zł
2018	39	25.483,89 zł
2019	31	18.884,31 zł
2020	20	13.770,23 zł
2021	14	8.458,32 zł

Źródło: dane własne MOPS w Złotoryi za lata: 2017, 2018, 2091,2020, 2021.

Pomoc w zaopatrzeniu dzieci i młodzieży w podręczniki szkolne, w tym w formie wyprawki szkolnej

Głównym celem rządowego programu „Wyprawka Szkolna" jest dofinansowanie zakupu podręczników dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi - podręczniki do kształcenia ogólnego, specjalnego lub kształcenia w zawodach. Podręczniki muszą być dopuszczone do użytku szkolnego przez Ministerstwo Edukacji Narodowej.
Z danych wskazanych przez złotoryjskie szkoły wynika, że w 2021r. dofinansowanie do zakupu podręczników w ramach rządowego programu „Wyprawka Szkolna" **otrzymało 11 uczniów** zamieszkałych na terenie miasta Złotoryja. Uczniowie, którzy otrzymali dofinansowanie kształcili się w trzech złotoryjskich szkołach: Zespole Szkół Zawodowych – 2 uczniów, Liceum Ogólnokształcącym – 3 uczniów i Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym – 6 uczniów.

Z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego w 2021 r. **wypłacono łącznie 453 dodatki do zasiłku rodzinnego na kwotę 23.519,31 zł, w** tym 222 dodatki w wysokości 100zł na kwotę 22.200 zł oraz 231 niepełnych dodatków (zgodnie z art.5 ust. 3 ustawy o świadczeniach rodzinnych) w wysokości 1.319,31 zł (tzw. „złotówka za złotówkę").

Rządowy Program dla Rodzin Wielodzietnych – Karta Dużej Rodziny

W 2021 roku tut. Ośrodek wydał **54 Karty Dużej Rodziny - dla 24 rodzin wielodzietnych.**

Karta wydawana jest dożywotnio rodzicom a dzieciom do ukończenia 18 lub 25 lat w przypadku kontynuowania nauki. Osoby niepełnosprawne otrzymują kartę na czas trwania orzeczenia o niepełnosprawności. Poniżej zamieszczona tabela pokazuje, że ta forma wsparcia cieszyła się dużym zainteresowaniem i złotoryjskie rodziny wnioskowały o jej wydanie. Obecnie sytuacja ustabilizowała się, a karty wydawane są na bieżąco rodzinom, które w 2021 roku stały się rodzinami wielodzietnymi i nabyły prawa do ubieganie się o w/w kartę. (Zaznacza się, że Karta Dużej Rodziny wydawana jest dożywotnio).

ROK	Liczba wydanych Kart Dużej Rodziny	Liczba rodzin wielodzietnych, którym wydano karty	Liczba rodziców	Liczba dzieci
2017	78	19	28	50
2018	81	21	27	54
2019	268	124	203	65
2020	111	41	65	46
2021	54	24	38	16

Źródło: dane własne MOPS w Złotoryi za lata: 2017, 2018, 2019, 2020, 2021.

Karta Dużej Rodziny to system zniżek i dodatkowych uprawnień dla rodzin 3+ zarówno w instytucjach publicznych, jak i w firmach prywatnych. Karta daje możliwość skorzystania z dodatkowych uprawnień oraz systemu zniżek i dotyczy m.in. oferty kulturalno-rekreacyjnej, usługowej czy transportowej na terenie całego kraju.

Współfinansowanie pobytu dziecka w pieczy zastępczej

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, za dziecko umieszczone w pieczy zastępczej gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka ponosi wydatki, na opiekę i wychowanie dziecka lub na utrzymanie dziecka, w wysokości:
- 10% w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 30% w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 50% w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

W roku **2021** na pieczę zastępczą gmina wydatkowała kwotę **314.417,12 zł:**
- **rodzinna piecza zastępcza –** poniesiono odpłatność w wysokości **69.871,81 zł,**
- **instytucjonalna piecza zastępcza –** poniesiono odpłatność w wysokości **244.545,31 zł.**

Miesięczna stawka za pobyt dziecka w **rodzinnej pieczy zastępczej** wynosi **746 zł w rodzinie zastępczej spokrewnionej** oraz **1131 zł w rodzinie zastępczej zawodowej**, niezawodowej lub rodzinnym domu dziecka.

Wysokość miesięcznej odpłatności za pobyt dziecka w **instytucjonalnej pieczy zastępczej** ustalana jest dla każdej placówki przez organ prowadzący i ogłaszana w wojewódzkim dzienniku urzędowym, w terminie do 31 marca każdego roku.

Miesięczną stawkę w poszczególnych placówkach opiekuńczo-wychowawczych oraz liczbę dzieci w nich przebywających prezentuje poniższa tabela.

lp.	Nazwa placówki	Pełna odpłatność wg stanu na 31.XII.2020r.	Liczba dzieci (narastająco)
1.	Dom Dziecka „Sobieradzik” w Wojcieszowie, ul. Targowa 4	4.907,47 zł	13
2.	Dom Dziecka „Mały Sobieradzik” w Wojcieszowie ul. Targowa 12	6.081,52	7
3.	Dom Dziecka w Wilkowie, ul. Kochanowskiego 3 i 4	3.688,40 zł	17
4.	Dom Dziecka „Wiosna” w Krzydlinie Małej 70	4.909,09 zł	3
Łączna liczba dzieci przebywających w poszczególnych placówkach			40

Jak wskazują dane własne tut. Ośrodka, zauważalna jest stała tendencja wzrostowa wydatkowanych kosztów na pokrycie odpłatności za dzieci umieszczone w pieczy zastępczej. Wpływ na taki stan ma przedłużający się pobyt dzieci w pieczy, procentowy wzrost odpłatności za poszczególne dziecko oraz coroczny wzrost średnich miesięcznych wydatków przeznaczonych na utrzymanie dziecka w placówkach.

Rok	Łączna kwota wydatkowana na pieczę zastępczą	Kwota wydatkowana na rodzinną pieczę zastępczą	Kwota wydatkowana na instytucjonalną pieczę zastępczą
2017	203.670,51 zł	43.565,84 zł	160.104,67 zł
2018	226.423,52 zł	47.603,03 zł	178.820,49 zł
2019	229.816,80 zł	45.185,12 zł	184.631,68 zł
2020	**253.096,05 zł**	**57.981,22 zł**	**195.114,83 zł**
2021	**314.417,12 zł**	**69.871,81 zł**	**244.545,31 zł**

Źródło: dane własne MOPS w Złotoryi za lata: 2017, 2018, 2019, 2020, 2021.

W 2021 roku w pieczy zastępczej narastająco przebywało **60 dzieci** (stan na 31.12.2021r. - 43 dzieci):
- **rodzinną pieczą** zastępczą objętych było **20** dzieci (stan na 31.12.2021r. – 19 dzieci), do pieczy trafiło 5 nowych dzieci a 1 opuściło pieczę,
- **instytucjonalną pieczą** zastępczą objętych było **40** dzieci (stan na 31.12.2021r. 24 dzieci), 16 dzieci opuściło pieczę, a 16 nowych dzieci do niej trafiło.

Załączona tabela przedstawia dane liczbowe dotyczące rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Formy rodzinnej pieczy zastępczej	**Liczba dzieci, za które gmina ponosiła odpłatność w 2021r. (narastająco)**	**Liczba dzieci, które opuściły pieczę w 2021r.**	**Liczba dzieci, które trafiły do pieczy w 2021r. (narastająco)**	**Stan na 31.XII.2021 (l. dzieci, za które gmina ponosiła odpłatność)**
Rodzina zastępcza spokrewniona	16	1	5	15
Rodzina zastępcza niezawodowa	4	-	-	4
Formy instytucjonalnej pieczy zastępczej	**Liczba dzieci, za które gmina ponosiła odpłatność w 2021r. (narastająco)**	**Liczba dzieci, które opuściły pieczę w 2021r.**	**Liczba dzieci, które trafiły do pieczy w 2021r. (narastająco)**	**Stan na 31.XII.2021 (l. dzieci, za które gmina ponosiła odpłatność)**
Placówka opiekuńczo -wychowawcza	40	16	16	24
Łącznie	**60**	**17**	**21**	**43**

Pieczę zastępczą organizuje powiat. Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, pieczą zastępczą objęte są dzieci, których biologiczni rodzice rażąco nie wywiązują się ze swoich obowiązków. Nie ma przypadkowości i pochopności, gdyż skierowanie dziecka do pieczy jest rozwiązaniem ostatecznym, po które Sąd sięga dopiero wtedy, gdy inne formy wsparcia zostały wyczerpane. Dzieci te pochodzą najczęściej z tzw. rodzin wieloproblemowych, a głównymi przyczynami umieszczania ich w pieczy są: uzależnienie (alkoholizm, narkomania) rodziców (lub jednego z nich), głęboka bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i niezaradność życiowa, zmarginalizowanie oraz dysfunkcyjność rodziny. Dziecko jest umieszczane w pieczy zastępczej do momentu, kiedy w jego domu rodzinnym zaistnieją warunki umożliwiające prawidłowe wychowywanie i opiekę nad nim. Z obserwacji pracowników tut. Ośrodka wynika, że pomimo wzmożonego wsparcia instytucjonalnego rodzin biologicznych (pracownik socjalny,

asystent rodziny, kurator) dzieci umieszczane są w pieczy zastępczej, a rodzice sporadycznie podejmują działania umożliwiające ich powrót do domu rodzinnego.

Realizacja celu 2:
Wsparcie rodzin z dziećmi w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej.

Cel realizowany był poprzez zadania**:**

- zapewnienie wsparcia rodzinom przeżywającym trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczej;
- zapewnienie dostępności do poradnictwa specjalistycznego, konsultacji oraz informowanie o miejscach pomocy;
- organizowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży, rozwijanie zainteresowań i uzdolnień oraz przeciwdziałanie trudnościom edukacyjnym.

Zapewnienie rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej wsparcia w formie asystenta rodziny

Głównym zadaniem asystenta rodziny, zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, jest udzielanie wszechstronnej pomocy oraz podejmowanie działań zmierzających do zażegnania kryzysu w rodzinie. Jest to proces długofalowy wymagający zaangażowania obu stron.
Asystent rodziny jest osobą, która wspiera rodziny w przezwyciężaniu trudności związanych z opieką i wychowaniem małoletnich dzieci. Prowadzona asysta ułatwia rodzinom wypełnianie ról społecznych, w celu doprowadzenia do osiągnięcia fundamentalnej stabilizacji życiowej. Zakres oddziaływań asystenta rodziny obejmuje cztery obszary: bezpośrednią pracę z rodzicami, bezpośrednią pracę z dziećmi, działania pośrednie realizowane na rzecz dziecka i rodziny, organizację własnego warsztatu pracy.

Asystent rodziny wspierany jest merytorycznie przez specjalistę pracy z rodziną i pracowników socjalnych tut. Ośrodka, którzy współuczestniczą również w tworzeniu i realizacji planu pracy z rodziną.
Pomoc świadczona przez asystenta rodziny jest prowadzona za zgodą rodziny i przy jej aktywnym i najczęściej dobrowolnym udziale. Wyjątek stanowią rodziny, którym Sąd wydał nakaz współpracy z asystentem rodziny (w **roku 2021 r. asystent rodziny pracował z 6 takimi rodzinami).**

W 2021r. asystent rodziny narastająco współpracował z 19 rodzinami, w których wychowywało się 47 dzieci. W trakcie roku asystą objęto 9 nowych rodzin z 10 kontynuowano współpracę, natomiast 9 rodzin zakończyło współpracę.

Zamieszczona poniżej tabela przedstawia typy rodzin objętych asystenturą w 2021 roku:

Rodziny objęte asystenturą, w tym:	**Liczba rodzin**	**Liczba dzieci w tych rodzinach**
	19	47
Rodziny korzystające z pomocy społecznej	9	25
Rodziny w sytuacjach kryzysowych (np. przemoc w rodzinie, uzależnienia)	11	21
Rodziny objęte nadzorem kuratora	14	38
Rodziny, w których prowadzona była procedura Niebieskie Karty	8	18
Rodziny niepełne	6	17
Rodziny wielodzietne	7	26

Rodziny z dziećmi w wieku 0-5 lat	10	18
Rodziny z dziećmi w wieku 6-9 lat	10	12
Rodziny zmagające się z trudnościami wychowania dzieci w okresie dojrzewania tj. w wieku 10-18 lat	9	17

Nie wszystkie rodziny zamieszkujące w naszym mieście są w stanie samodzielnie realizować swoje podstawowe funkcje: opiekuńcze, wychowawcze, socjalizacyjne czy ekonomiczne. Rodziny te wymagają wtedy wielopłaszczyznowego wsparcia w celu przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu, czy rozbiciu poprzez umieszczenie dzieci w pieczy zastępczej. Dlatego asystent rodziny, pracując z rodziną uwzględnia jej zasoby własne oraz wszelkie źródła wsparcia zewnętrznego. Współpracuje z jednostkami administracji samorządowej, właściwymi organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny, współpracuje z Zespołem Interdyscyplinarnym lub grupą roboczą lub innymi podmiotami, których pomoc przy wykonywaniu zadań uzna za niezbędną.

Dominującym problemem występującym we wszystkich rodzinach objętych asystą była niewydolność opiekuńczo-wychowawcza, której towarzyszyły również inne problemy mające wpływ na prawidłowe funkcjonowanie rodziny tj: bezrobocie, ubóstwo, przemoc, niepełnosprawność, konflikty w rodzinie, nadużywanie alkoholu, konflikty z prawem czy niezaradność życiowa. Zauważalnym problemem staje się coraz mniejsza możliwość oddziaływania rodziców na dzieci.

Rodziny objęte asystą borykają się z trudnościami i deficytami, których nie są w stanie samodzielnie pokonać. Są to rodziny z dziećmi, często rodziny wielodzietne, wymagające wsparcia w różnym zakresie:

- pomocy w funkcjonowaniu ekonomiczno-bytowy,
- pomocy specjalistycznej,
- pomocy w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej wobec dzieci.

Powyższe czynniki powodują obniżenie zdolności do efektywnego sprawowania funkcji rodzicielskich. Rola asystenta rodziny polega na całościowym wspieraniu rodziny wychowującej dzieci, poprzez zmianę stosunku osób w rodzinie do własnej sprawności, podniesienie ich samooceny, wzbudzenie wiary we własne siły. Działania asystenta rodziny mają wspomagać rozwój kompetencji wszystkich członków rodziny (tj. rodziców, dzieci), czemu służy indywidualne podejście do rodziny i jej problemów. Należy zaznaczyć, że asystent rodziny nie przejmuje działań za rodzinę, jedynie ją ukierunkowuje, wspiera i motywuje do wykonywaniu określonych obowiązków i podjętych działaniach, pokazując jakie efekty może przynieść ich praca.

Doświadczenia tut. Ośrodka wskazują, że praca asystenta rodziny przynosi oczekiwane efekty a współpraca rodziny z asystentem rodziny najczęściej zakończona jest pozytywnymi zmianami w rodzinie, takimi jak:

- częstsze podejmowanie zatrudnienia (staże, praca stała, prace dorywcze),
- polepszenie motywacji i częstsze utrzymywanie abstynencji w rodzinach z problemem alkoholowym,
- przychylniejsze podejście do kontaktów ze specjalistami, w tym specjalistami ds. uzależnień i częstsze korzystanie z ich pomocy,
- regularniejszy kontakt rodziców ze szkołami/przedszkolami swoich dzieci (wychowawcy, pedagog, psycholog),
- zapisanie dzieci do przedszkoli, by mogły rozwijać się poznawczo, społecznie i emocjonalnie,
- polepszenie kontaktu i efektywniejsza współpraca ze specjalistami pracującymi z dziećmi, np. socjoterapeutą, logopedą i placówkami działającymi na rzecz dziecka, np. poradnia psychologiczno-pedagogiczna czy świetlica terapeutyczna,
- dostrzeżenie konieczności pomocy dzieciom poprzez zapisanie i monitorowanie obecności i postępów dziecka na zajęciach dodatkowych (dydaktyczno-wyrównawczych,

korekcyjno-kompensacyjnych, specjalistycznych, korepetycjach, kołach zainteresowań),
- dostrzeżenie konieczności efektywniejszego spędzania z dziećmi czasu, reagowania na ich potrzeby, zacieśniania więzi rodzicielskich,
- dostrzeżenie potrzeby zagospodarowania czasu wolnego dzieci w okresach feryjnych (wypoczynek letni, zimowy),
- poprawa w wywiązywaniu się z obowiązków rodzicielskich,
- zwiększenie umiejętności właściwego reagowania na potrzeby dzieci,
- dbanie o regularne opłacanie rachunków i niezbędnych opłat, zmniejszanie zaległości z tytułu zadłużeń,
- dbanie o czystość w otoczeniu domowym i higienę dzieci,
- czynienie starań o poprawę sytuacji bytowej i mieszkaniowej.

Ważnym podkreślenia jest fakt, że większość rodzin ufa asystentowi rodziny i otwarcie informuje go o trudnościach, które pojawiają się w ich życiu. Ważne jest, że dzieci z tych rodzin akceptują wizyty asystenta i zwierzają się z trudności lub nieprzyjemnych sytuacji zaistniałych w domu lub środowisku szkolnym, co jednocześnie poprawia ich stan bezpieczeństwa. Zaobserwowano poprawę funkcjonowania rodzin w różnych aspektach życia codziennego w szczególności w prowadzeniu gospodarstwa domowego, zarządzania budżetem domowym, dbaniu o ład i higienę w miejscu zamieszkania, prawidłowego odżywiania.

Dodatkowo tak jak w roku poprzednim (w związku z Covid-19) asystent rodziny monitorował sytuację w rodzinach, w szczególności w zakresie:
- należytej dbałości członków rodziny o bezpieczeństwo w zakresie bezwzględnego stosowania podstawowych zasad reżimu sanitarnego i zasad dotyczących zapobiegania rozprzestrzenianiu się wirusa COVID-19 oraz stosowania się do zaleceń GIS,
- stanu zdrowia członków rodziny i zapewnienia dzieciom opieki medycznej w sytuacji, gdy zachodziła taka potrzeba,
- zapewnienia dzieciom środków higienicznych, maseczek, preparatów do dezynfekcji,
- zapewniania przez rodzinę produktów żywnościowych i ciepłego posiłku,
- występowania symptomów wskazujących na potencjalną możliwość zagrożenia dziecka agresją lub aktami o podłożu przemocowym.

W sytuacjach, w których istniało uzasadnione podejrzenie wystąpienia zagrożenia dobra, życia lub zdrowia dzieci, niezwłocznie podejmowano działania zaradcze wynikające z przepisów prawa. W 2021r. asystent rodziny utrzymywał głównie kontakt osobisty z rodzinami, w mniejszym stopniu korzystał ze zdalnych form kontaktu takich jak rozmowa telefoniczna z wszystkimi członkami rodziny czy komunikacja tekstowa.

Dodatkowo (tak jak w roku ubiegłym) asystent rodziny wspomagał rodzinę w okresie nauki zdalnej, pomagał logować się na e-dziennik, przypominał jak rejestrować się na platformy edukacyjne szkół, monitorował frekwencję i oceny. Był w kontakcie z wychowawcami dzieci z rodzin objętych asystą.

Wydatki na zatrudnienie asystenta rodziny pokryte były z dwóch źródeł, tj.:
- głównie ze środków własnych gminy – w wysokości 57.675 zł,
- oraz z jednorazowego dodatku w kwocie 2.000 zł, pozyskanego w ramach „Program asystent rodziny na rok 2021"

Łącznie na wynagrodzenie asystenta rodziny (z narzutami ZUS) wydatkowano kwotę 59.675 zł.

Rodzinę, która przeżywa trudność w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej dodatkowo może wspierać i objąć pomocą **rodzina wspierająca**. Zadaniem rodziny wspierającej jest aktywna pomoc w przezwyciężaniu trudnych sytuacji w rodzinach tego wymagających. Formy pomocy mogą być bardzo różne, uzależnione od potrzeb oraz współpracy między zainteresowanymi. Dotyczyć mogą: wskazówek dotyczących sprawowania opieki i wychowania

dzieci, kształtowania i wypełniania podstawowych ról społecznych, organizacji czasu rodziny, pomocy w nauce, racjonalnego prowadzenia budżetu domowego oraz gospodarstwa domowego.
Z informacji tut. Ośrodka wynika, że na terenie miasta Złotoryja nie ma osób/rodzin chętnych do pełnienia tego zadania. Na stronie internetowej i tablicy tut. Ośrodka były zamieszczane ogłoszenia o poszukiwaniu kandydatów do pełnienia funkcji rodziny wspierającej wraz z opisem wymagań i informacją czym zajmuje się taka rodzina. Dodatkowo pracownicy socjalni motywowali rodziny do ewentualnej współpracy mającej na celu wsparcie rodziców biologicznych w sprawowaniu opieki i wychowaniu dzieci. Poza tym próbowali zaktywizować lokalne otoczenie rodzin (sąsiadów, rodzinę, znajomych) w celu udzielenia pomocy i podjęcia się pełnienia funkcji rodziny wspierającej.

Wspieranie rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze przez placówki oświatowe, rozwijanie zainteresowań, przeciwdziałanie trudnościom.

To złotoryjskie placówki oświatowe często jako pierwsze dostrzegają nieprawidłowości w funkcjonowaniu rodziny i podejmuj działania wspierające. Specyficzny system pracy oparty na pracy i obserwacji dziecka/ucznia oraz kontaktach z jego rodzicami daje możliwość dość szybkiej diagnozy zasobów, potrzeb i możliwości rodziny. Należy nadmienić, że placówki oświatowe mają obowiązek prowadzenia diagnoz wewnętrznych i obserwacji uczniów, w tym ich rodzin, celem wczesnego podjęcia działań pomocowych wobec uczniów z trudnościami edukacyjnymi, emocjonalno-społecznymi, a także pomocy rodzinom: z trudnościami, niskimi kompetencjami wychowawczymi lub rodzicielskimi. Z placówek na bieżąco uzyskiwane są informacje o rodzinach, które przeżywają trudności, są niewydolne w zakresie opiekuńczo-wychowawczym lub wymagają wsparcia, np. w zakresie dożywiania.
Rodzice/opiekunowie prawni objęci są w/w placówkach pomocą psychologiczno-pedagogiczną, mającą na celu pomoc w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej. Wychowawcy grup, w których są dzieci z rodzin objętych pomocą w formie asystenta rodziny utrzymują z nim regularny kontakt, przekazując informacje o staraniach, osiągnięciach, ale i o zaobserwowanych trudnościach lub nieprawidłowościach występujących w danej rodzinie.

Lp	Zakres danych za 2021r.	SP 1	SP 3	Liceum Ogólnokształcące	Zespół Szkół Zawodowych	Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy	Razem w 2021r.
1.	ogólna liczba uczniów w szkole	488 (+ 25 oddział przedszkolny)	685	227	600	79	2.104
	liczba rodzin, w których stwierdzono trudności w wypełnianiu f. opiekuńczo-wychowawczych	31	13	0	27	9	80
	liczba uczniów w tych rodzinach	41	14	0	27	15	97
2	liczba dzieci z rodzin, w których stwierdzono trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych uczestniczących w zajęciach korekcyjno-kompensacyjnych	9	2	0	2	15	28
3	liczba dzieci z rodzin, w których stwierdzono trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych korzystających z zajęć socjoterapeutycznych	8	4	0	0	15	27

4	liczba dzieci z rodzin, w których stwierdzono trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych korzystających z zajęć pozalekcyjnych, w tym zajęć wyrównawczych;	35	9	0	2	15	61
5	liczba dzieci z rodzin, w których stwierdzono trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych uczęszczających na kółka zainteresowań	9	0	0	7	0	16
	liczba kół zainteresowań działających w Placówce	5	13	1	2	2	23
6.	liczba zrealizowanych programów np.: profilaktycznych, terapeutycznych, psychoedukacyjnych skierowanych do rodziców i/lub dzieci, u których stwierdzono trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych	30	7	Brak danych	10	3	50
	liczba dzieci objętych tymi programami	488 (41)	435 (14)	Brak danych	(27)	(7)	89 dzieci z rodzin ze zdiagnozowanymi trudnościami
	liczba rodziców objętych tymi programami	Rodzice obecni na zebraniach	Rodzice obecni na zebraniach	Brak danych	Rodzice obecni na zebraniach	0	Rodzice obecni na zebraniach
7.	liczba dzieci, które posiadają opinię z PODNiPPP;	94	84	18	Brak danych	0	196
	liczba dzieci, które posiadają orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego z PODNiPPP (z rodzin z trudnościami);	9	5	4	3	79	100
8.	liczba wniosków skierowanych do sądu o wgląd w sytuację dziecka	0	0	0	2	0	2
9.	liczba dzieci, które skorzystały z dofinansowania do zakupu podręczników w ramach rządowego programu pomocy uczniom „Wyprawka szkolna”	0	0	3	2	6	11
10.	liczba pracowników Placówki uczestniczących w szkoleniach/kursach itp. w zakresie pracy z dzieckiem i/lub rodziną	4	6	12	3	32	57
11.	liczba pracowników Placówki uczestniczących kampaniach, seminariach itp. promujących wartość rodziny	2	10	Brak danych	3	Brak danych	15
12.	nauczanie zdalne:						
	liczba rodzin, które uzyskały pomoc w formie wypożyczenia sprzętu komputerowego umożliwiającego	47	10	2	3	2	64

naukę zdalną						
liczba dzieci, które realizowały nauczanie zdalne w szkołach (na podstawie wniosku rodzica lub zaleceń wychowawcy)	23	2	0	2	0	27

W 2021 roku złotoryjskie placówki oświatowe zadeklarowały, że łącznie 80 rodzin ich uczniów przeżywa trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. W rodzinach tych wychowuje się 97 dzieci (uczniów złotoryjskich szkół).

Rok	Liczba rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze	Liczba uczniów w tych rodzinach
2019	98	131
2020	119	140
2021	80	97

Źródło: dane sprawozdawcze za lata: 2019, 2020, 2021.

Wychowawcy, nauczyciele i zatrudnieni specjaliści (pedagog, psycholog) rozpoznawali sytuację uczniów i/lub ich rodzin. Rozpoznawali zasoby i trudności, a w celu ich przezwyciężenia podejmowali różnorodne działania zaradcze i profilaktyczne w sytuacjach tego wymagających. W swoich działaniach kierowali się też wypełnianiem priorytetów oświatowych. Należy zaznaczyć, że placówki oświatowe mają obowiązek prowadzenia diagnoz wewnętrznych i obserwacji uczniów, w tym ich rodzin, celem wczesnego podejmowania działań pomocowych wobec uczniów z trudnościami edukacyjnymi, emocjonalno-społecznymi, a także pomocy rodzinom z trudnościami, niskimi kompetencjami wychowawczymi lub rodzicielskimi. Zgodnie z powyższym złotoryjskie szkoły szczególną opieką otaczały rodziny wykazujące trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, oferowały różnorodne działania pomocowe zarówno uczniom jak i rodzicom. Profilaktycznie wspierały także wszystkich uczniów.

Realizowano **programy profilaktyczne, terapeutyczne, psychoedukacyjne,** m.in.: „Słowa, które krzywdzą i ranią – prawidłowa komunikacja", „Rozumiem, słucham, argumentuję a nie atakuję – stop mowie nienawiści", „Bądź moim dobrym kolegą i koleżanką", „Rola emocji – radzenie sobie w obecnej sytuacji. Profilaktyka zdrowia psychicznego", „Masz tę moc – jak chronić siebie i innych przed zachorowaniem Covid 19", „Jestem tolerancyjny", „Kształtowanie samooceny", „Kształtowanie samooceny", „Depresja", „Hejt – dokąd nas zaprowadzi", „Komunikacja interpersonalna w zespole klasowym, jak zapobiegać", „Jak zapobiegać zachowaniom agresywnym", „Jak radzić sobie z emocjami", „Rozumiem, słucham, argumentuję, a nie atakuję", „Nałóg-przegrane życie", „Asertywność – umiem mówić NIE w sytuacjach ryzykownych", „Bezpieczna i przyjazna Szkoła", „ Krajowy Program Zapobiegania Niedostosowaniu Społecznemu i Przestępczości wśród Dzieci i Młodzieży", „Szkoła dbająca o bezpieczeństwo", „Bezpieczna szkoła-bezpieczny uczeń", „Dopalacze kradną życie", „W nowe tysiąclecie bez papierosa", „PaT – Profilaktyka a Ty", „ARS-jak dbać o miłość-program edukacyjny dotyczący profilaktyki zażywania substancji psychoaktywnych", „Wiem, więc jestem bezpieczny"
Zorganizowano również „Dzień profilaktyki w szkole", prowadzona „Program Nauki Zachowania". Szkoły brały udział w projektach, np. „Poznaj-zrozum-zapamiętaj" oraz „Szkoła jest fajna".

Zapewniano **pomoc psychologiczno-pedagogiczną** dla uczniów (zgodnie z wytycznymi prawa oświatowego) w formie zajęć pozalekcyjnych, były to m.in. zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze, korekcyjno-kompensacyjne, zajęcia rozwijające kompetencje kluczowe, zajęcia specjalistyczne i rewalidacyjne.

Oferowano różnorodne **koła zainteresowań - w 2021 roku działały 32 koła** umożliwiające

uczniom rozwijanie ich pasji, zainteresowań i uzdolnień. Zajęcia pozalekcyjne były to m.in. zajęcia sportowe, przyrodnicze, artystyczne, przedmiotowe, informatyczne, językowe, muzyczne, szachowe, biblioteczne oraz koło zachowań prospołecznych i europejskie. Działała też grupa wolontariatu.

Integrowano społeczność szkolną, uczono zachowań prospołecznych (budowano poczucie bliskości, przynależności i uczono odpowiedzialności). Uczniowie mogli działać w wolontariacie, brać udział w akcjach społecznych, np. oddawanie krwi (uczniowie pełnoletni), w projektach unijnych, odbywały się zajęcia terenowe, wycieczki, praktyki zawodowe zagraniczne

W celu uzyskania specjalistycznej pomocy terapeutycznej i/lub diagnostycznej popartej opinią lub orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego, w sytuacjach tego wymagających, współpracowano z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną (PODNiPPP) w Złotoryi. Dobrze rozpoznane możliwości dziecka, gwarantowały trafniejszą pomoc i umożliwiały objęcie uczniów specjalistyczną pomocą.
W 2021 roku w złotoryjskich szkołach **uczyło się 196 dzieci**, które miały wydane na swoją rzecz **opinię z Poradni** (typy opinii - o objęciu pomocą psychologiczno-pedagogiczną, o dostosowaniu wymagań edukacyjnych do potrzeb i możliwości dziecka, o specyficznych trudnościach w uczeniu się). **100 uczniów posiadało natomiast orzeczenie** o potrzebie kształcenia specjalnego.

Oferowano dodatkową pomoc w **Świetlicy Terapeutycznej** dla dzieci z rodzin nisko funkcjonujących. Oferowano wsparcie świetlicowe i zajęcia wyrównawcze i specjalistyczne. W 2021 roku z pomocy świetlicy korzystało 32 dzieci.

Wnioskowano do **Sądu Rejonowego w Złotoryi** o wgląd w sytuację dziecka w rodzinie w przypadkach uzasadnionych dobrem ucznia. W 2021 roku wystosowano 2 takie wnioski.

Rozpoznawano sytuację rodzinną, środowiskową i życiową uczniów oraz ściśle współpracowano z jednostkami działającymi na rzecz bezpieczeństwa i prewencji, w tym z kuratorami rodzin, asystentem rodziny, psycholog szkolny brał udział w cyklicznych posiedzeniach Zespołu Interdyscyplinarnego oraz (wg potrzeb) w spotkaniach Grup Roboczych (konsultowanie oraz ustalanie działań). Prowadzono całoroczną analizę i monitoring realizacji obowiązku szkolnego, zachowania, postępów w nauce oraz sytuacji rodzinnej. Zwoływano Zespoły Nauczycieli Uczących celem wymiany informacji o sytuacji rodzinnej, wychowawczej, zdrowotnej, szkolne ucznia (wg potrzeb lub zaleceń instytucji zewnętrznych).

Udzielano rodzicom/opiekunom pomoc w rozwiązywaniu bieżących problemów opiekuńczo-wychowawczych oraz informowano o możliwościach pomocy specjalistycznej, przeprowadzano indywidualne rozmowy doradcze i wspierające (rodzic/uczeń).

Zespół Szkół Zawodowych, wychodząc naprzeciw potrzebom rodzin z których pochodzą uczniowie ZSZ w Złotoryi, nawiązał współpracę z Fundacją Animus, która stała się partnerem szkoły w realizowaniu zadań z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz realizacji projektów na rzecz środowiska lokalnego wspierającego rodziny i uczniów poprzez m.in.:
- prowadzenie warsztatów tematycznych (jednorazowych lub cyklicznych dla uczniów bądź rodziców) w zależności od potrzeb szkoły;
- prowadzenie grupy wsparcia dla młodzieży;
- prowadzenie punktu interwencyjno-konsultacyjnego (udzielanie porad, prowadzenie działań o charakterze psychoedukacyjnym i terapeutycznym dla osób zgłaszających określony problem, trudności życiowe, itp.).

W 2021 roku placówki oświatowe nadal kontynuowały różnorodne działania pomocowe w związku

z okresami nauczania zdalnego. Działania te miały na celu umożliwienie uczniom nauki, uczestnictwa w lekcjach i zaliczenia działów programowych, m.in. poprzez:

- umożliwienie uczniom realizacji nauczania zdalnego w szkołach (na podstawie wniosku rodzica lub zaleceń wychowawcy) – **27 uczniów**,
- zaoferowanie pomocy w formie doposażenia rodzin w odpowiedni sprzęt komputerowy umożliwiający naukę zdalną, z pomocy skorzystały **64** rodziny,
- konsultacje (rodzice, uczniowie) z nauczycielami lub specjalistami zatrudnionymi w szkole,
- dostosowanie formy zaliczenia do indywidualnie rozpoznanej sytuacji rodzinnej oraz okoliczności życiowych, które mogły mieć wpływ na przebieg nauczania zdalnego
- możliwość kontaktu telefonicznego z wychowawcami lub nauczycielami,
- możliwość udziału uczniów w zajęciach dodatkowych (dydaktyczno-wyrównawczych) w trybie zdalnym oraz w zajęciach specjalistycznych w trybie stacjonarnym,
- przygotowanie kart pracy dla uczniów zgłaszających brak możliwości uczestniczenia w lekcjach on-line,
- uruchomienie tzw. pogotowia informatycznego w ramach pomocy rodzicom i uczniom, polegającej na konsultacjach z nauczycielami informatyki i uzyskanie wskazówek jak obsługiwać sprzęt, naukę obsługiwania platform edukacyjnych i logowania się na nich, udzielanie wskazówek jak odsyłać prace i zadania domowe.

W związki z realizacją zadań w zakresie wspierania rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze placówki oświatowe wskazały potrzeby z tym związane, są to:

- konieczność dalszego udzielania rodzinom wsparcia specjalistycznego, terapii i poradnictwa,
- organizowanie spotkań dla nauczycieli, których tematyką jest praca z rodziną,
- zwiększenie oferty zajęć specjalistycznych dla uczniów (zajęcia logopedyczne, korekcyjno-kompensacyjne/terapia pedagogiczna, zajęcia socjoterapeutyczne/rozwijające kompetencje społeczno-emocjonalne.

Działania Sądu

Przyjmuje się, że władza rodzicielska jest to zespół obowiązków i praw rodziców względem małoletniego dziecka, mających na celu zapewnienie mu należytej pieczy i strzeżenia jego interesów. Konwencja o prawach dziecka na pierwszym miejscu stawia dobro i interes dziecka. Zasada ta obowiązuje zarówno sądy, urzędy, jak i rodziców w wykonywaniu ich władzy rodzicielskiej. W przypadku, gdy dobro małoletniego jest zagrożone dziecko jest chronione przez władze publiczne. Sąd opiekuńczy może wszcząć postępowanie z urzędu w każdym przypadku powzięcia wiadomości o okolicznościach uzasadniających jego ingerencję. Wszczynając i prowadząc postępowanie opiekuńcze, zobowiązany jest kierować się nadrzędną zasadą dobra dziecka.

Działania Sądu Rejonowego w Złotoryi Wydziału III Rodzinnego i Nieletnich podejmowanych wobec rodzin z miasta Złotoryja na przestrzeni ostatnich lat przedstawia poniżej zamieszczona tabela.

Lp	Działania Sądu	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
1.	liczba rodzin, którym Sąd ograniczył władzę rodzicielską przez nadzór kuratora sądowego	8	10	8
	w tym liczba dzieci w tych rodzinach	18	11	14
2.	liczba rodzin, którym Sąd ograniczył władzę rodzicielską poprzez umieszczenie dziecka/dzieci w pieczy zastępczej	3	1	4
	w tym liczba dzieci w tych rodzinach	3	2	9
3.	liczba rodzin, które Sąd pozbawił władzy rodzicielskiej poprzez umieszczenie dziecka/dzieci w pieczy zastępczej	2	6	5

	w tym liczba dzieci w tych rodzinach	4	9	5
4.	liczba rodzin objętych wyłącznie nadzorem kuratora zawodowego	7	14	17
	w tym liczba dzieci w tych rodzinach	10	27	39
5.	liczba rodzin objętych nadzorem kuratora społecznego	37	32	37
	w tym liczba dzieci w tych rodzinach	77	66	67
6.	liczba kuratorów zawodowych obsługujących miasto Złotoryja	2	3	3
7.	liczba kuratorów społecznych obsługujących miasto Złotoryja	8	8	8

Źródło: dane Sądu Rejonowego w Złotoryi

Pracownicy socjalni, Zespół Interdyscyplinarny, asystenci rodziny na bieżąco kontaktują się z kuratorami zawodowymi i społecznymi w celu udzielenia rodzinom szybkiej i kompleksowej pomocy, co wpływa na zwiększenia bezpieczeństwa członków rodziny oraz wprowadzenie działań naprawczych.

Świadczenie pracy socjalnej

W 2021r. pracownicy socjalni świadczyli pracę socjalną **na potrzeby 50 rodzin z dziećmi, w których wychowywało się 114 dzieci**. Pracownicy socjalni poświęcają szczególną uwagę rodzinom z dziećmi zagrożonym kryzysem lub przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, takim rodzinom oferowana jest m.in. pomoc w formie asystenta rodziny. W 2021r. pracownicy tutejszego Ośrodka skierowali 9 wniosków o przydzielenie asystenta rodziny dla rodzin szczególnie tego wymagających (zdarzają się jednak sytuacje, że pomimo wskazań pozytywnych efektów asystentury, rodziny odmawiają podjęcia współpracy z asystentem).

W kręgu świadczeniobiorców pomocy społecznej pozostają głównie rodziny dotknięte skutkami swojej długotrwałej nieaktywności społecznej i/lub zawodowej, rodziny te cechuje także wyuczona bezradność. Najczęstszym powodem ingerencji pracownika socjalnego w życie rodziny jest zaniedbywaniem opieki nad dziećmi, nadużywaniem alkoholu, stosowaniem przemocy wobec domowników, rażące zaniedbania w prowadzeniu gospodarstwa domowego. Niekiedy przyczyną takich zachowań jest niezaradność życiowa będąca następstwem braku przygotowania do życia w rodzinie, choroba lub niepełnosprawność ograniczająca funkcjonowanie w środowisku. Pracownicy socjalni poświęcają szczególną uwagę rodzinom z dziećmi zagrożonym kryzysem lub przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej. Sytuacje tych rodzin są systematycznie monitorowane.

Kluczowe zadania pracowników socjalnych to:

- udzielanie pomocy w rozwiązywaniu problemów życiowych,
- udzielanie wsparcia emocjonalnego, umacnianie zasobów tkwiących w rodzinach,
- rozpoznawanie sytuacji materialno-bytowej rodziny, poprzez przeprowadzanie wywiadów środowiskowych niezbędnych do udzielenia pomocy pieniężnej i niepieniężnej,
- podejmowanie różnorodnych działań socjalnych; informacyjnych, zaradczych, pomocowych, wspierających, motywujących do określonej aktywności,
- podejmowanie różnego rodzaju działań mających na celu umocnienie więzi rodzinnych,
- niwelowanie zagrożeń wykluczeniem społecznym, poprzez wskazywanie konieczności aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym rodzin, korzystania z dóbr i usług społecznych,
- ukazywanie możliwości uzyskania wsparcia płynącego ze środowiska lokalnego,
- prowadzenie różnorodnych działań profilaktycznych; dotyczących zdrowego stylu życia, uzależnień, przemocy,
- przeciwdziałanie zachowaniom trudnym (w szczególności przemocy i uzależnieniom) poprzez oferowane wsparcie specjalistyczne bądź kierowanie do właściwych placówek czy instytucji.

Zapewnienie dostępności do poradnictwa specjalistycznego, konsultacji oraz informowanie o miejscach pomocy

Gmina Złotoryja zapewniała wsparcie rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych poprzez prowadzenie konsultacji i poradnictwa specjalistycznego. Rodzinom zapewniamy usługi terapeutyczne, psychologiczne, pedagogiczne, podejmowano działania interwencyjno-wspierające itp., które dają rodzinom profesjonalne wsparcie, umożliwiają przepracowanie zachowań trudnych, zrozumienie ich mechanizmów i w efekcie przezwyciężenie problemów.
W związku z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2 dokładano wszelkich starań, by konsultacje i poradnictwo specjalistyczne były świadczone w nieprzerwany sposób również w trybie zdalnym, w formie konsultacji telefonicznych.

W Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Złotoryi przy ul B. Chrobrego 1, w dni robocze od poniedziałku do piątku w godz. urzędowania Ośrodka - na bieżąco, zgodnie z występującymi potrzebami udzielaniem porad specjalistycznych i konsultacji zajmowali się głownie pracownicy socjalni w ramach świadczenia pracy socjalnej, asystent rodziny w ramach posiadanych kompetencji, kierownik Działu Pomocy Środowiskowej.
Rodzinom na bieżąco udzielano informacji o możliwości skorzystania z poradnictwa specjalistycznego – ze wskazaniem miejsca, motywowano do skorzystania z w/w pomocy, umawiano na wizyty u specjalistów dyżurujących na terenie Ośrodka, kierowano na terapię rodzinną lub odwykową. Na bieżąco rozpowszechniano informacje na temat telefonów zaufania i adresów placówek pomocowych, informacje te zamieszczano także na stronie www Ośrodka.

W 2021r. **Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej** w Złotoryi udzielał pomocy i wsparcia rodzinom z dziećmi zmierzającym się z trudnościami oferując:
– **pomoc terapeutyczną** dla osób i rodzin z problemem alkoholowym oraz ofiar przemocy w rodzinie – usługi świadczy pedagog-terapeuta - skorzystało **17** rodzin, w których wychowywało się **42** dzieci. Formy udzielanej pomocy terapeutycznej to m.in. rozmowy konsultacyjno-wspierające, rozmowy terapeutyczne, terapia rodzinna.;
– **pomoc psychologiczną** dla osób i rodzin z problemem alkoholowym oraz ofiar przemocy w rodzinie – usługi świadczy psycholog - skorzystało **9** rodzin, w których wychowywało się **17** dzieci. Pomoc psychologiczna udzielana jest według zdiagnozowanych potrzeb. Formy udzielanej pomocy psychologicznej to m.in. porady i rozmowy psychologiczne, diagnostyczne, doradcze, wspierające, psychoedukacja w zakresie uzależnień, współuzależnień, przemocy domowej, kwestii wychowawczych wobec dzieci;
– pomocy terapeuty uzależnień w **Punkcie Konsultacyjnym** dla osób uzależnionych, współuzależnionych oraz ofiar przemocy w rodzinie – usługi świadczy certyfikowany terapeuta uzależnień – skorzystało **11** rodzin, w których wychowywało się **28** dzieci. Formy pomocy udzielane są według zdiagnozowanych potrzeb m.in. poprzez konsultacje indywidualne, tworzenie sieci wsparcia dla osób współuzależnionych i ofiar przemocy, rozpoznawanie problemu i kierowanie do specjalistycznych placówek.

Wsparcie rodzinom oferuje także Powiatowy Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli i Poradnictwa Psychologiczno-Pedagogicznego w Złotoryi przy ul. Szkolnej 1, w strukturach którego funkcjonuje **Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna.** Poradnia udziela dzieciom, młodzieży, ich rodzicom, opiekunom i nauczycielom pomoc psychologiczną, pedagogiczną i logopedyczną. Oferuje: terapię indywidualną, terapię rodzin, socjoterapię. Zajmuje się: diagnozą i poradnictwem w sprawach trudności edukacyjnych, trudności emocjonalnych dzieci i młodzieży, przygotowaniem uczniów do wyboru kierunku kształcenia i wyboru zawodu, promocją zdrowia i zdrowego stylu życia, profilaktyką uzależnień.

Placówki oświatowe oferują wsparcie nastawione na rozpoznawanie sytuacji rodziny, profilaktykę oraz psychoedukację. Rodzice i/lub dzieci mogą skorzystać ze wsparcia w rozwiązywaniu problemów poprzez mediacje, porady i konsultacji z pedagogiem lub psychologiem szkolnym.

Przemoc w rodzinie

Istotnym problemem społecznym w rodzinach z dziećmi jest przemoc. Często jest ona uwarunkowana nadużywaniem alkoholu przez członka rodziny, a w trudniejszych przypadkach przez zażywanie środków psychoaktywnych. O przemocy domowej można mówić wówczas, gdy:

- ma charakter intencjonalny co oznacza, że działania sprawcy są świadome i zamierzone;
- jest rodzajem relacji, w której jedna ze stron podporządkowana jest drugiej – sprawca wykorzystuje swoją przewagę fizyczną, psychiczną, ekonomiczną lub społeczną, aby zdominować ofiarę;
- jest relacją, w której sprawca podejmując działania lub zaniechując ich narusza prawa i dobra osobiste ofiary;
- powoduje szkody fizyczne i psychiczne oraz wywołuje cierpienie u osoby, która doznaje przemocy.

W odpowiedzi na zapotrzebowanie i jednoczesne przeciwdziałanie nasilaniu się zjawiska w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej swoją działalność prowadzi Zespół Interdyscyplinarny, który podejmuje działania w zakresie przeciwdziałania tym problemom. Głównymi zadaniami Zespołu Interdyscyplinarnego są m.in.: diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie, podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w celach zapobiegawczych, podejmowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą. Rodzinom oferowana jest systematyczna pomoc terapeutyczna, wsparcie psychologiczne i socjalne. Grupy robocze inicjują zadania w stosunku do osób stosujących przemoc oraz monitoruje sytuację w tych rodzinach.

W 2021 roku procedurą Niebieskie Karty objęto 15 nowych rodzin, w których wychowywało się 30 dzieci.

Przemoc w rodzinie	**Liczba rodzin**			
	2018	**2019**	**2020**	**2021**
- procedura NK w rodzinach	40	58	45	70
- liczba dzieci w tych rodzinach	39	55	49	49

Źródło: dane własne ZI w Złotoryi

Na uzyskane dane niewątpliwy wpływ ma zwiększenie świadomości społecznej i brak przyzwolenia na przemoc. Pozytywną rolę uświadamiającą problem przemocy odgrywają kampanie społeczne kierowane do różnych grup odbiorców. Dodatkowo w związku z pandemią i sytuacją związaną z obostrzeniami, nauczaniem zdalnym, izolacją społeczną sytuacje konfliktowe w rodzinach zaostrzyły się. Dołożono jednak wszelkich starań, by kontakt z rodzinami był stały i regularny, tak by czuły się one bezpieczne i miały zapewnione wsparcie. Rozpoznawano również sytuację nowych rodzin, w których zachodziło podejrzenie, że borykają się z trudnościami, reagowano także na każdy sygnał lub zgłoszenie.

Organizowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży, rozwijanie zainteresowań i uzdolnień oraz przeciwdziałanie trudnościom edukacyjnym.

Czas wolny to czas na odpoczynek, regenerację fizyczną i psychiczną organizmu, ale także na zabawę oraz rozwój zdolności i zainteresowań. Jest to ważny czas w życiu każdego człowieka, niezależnie od wieku, dlatego tak istotny jest sposób jego spędzania. Efektywne spędzanie czasu wolnego przez dzieci i młodzież pozwala rozwijać zainteresowania, uzdolnienia, ciekawość poznawczą, umożliwia także przeciwdziałanie trudnościom edukacyjnym dzieciom z mniejszymi możliwościami intelektualnymi lub zaniedbanymi środowiskowo. Każde dziecko, niezależnie od wieku powinno mieć możliwość atrakcyjnego i efektywnego spędzania czasu wolnego oraz rozwijania swoich pasji i zainteresowań.

Na terenie miasta realizowane są działania mające na celu zagospodarowania czasu wolnego poprzez aktywność m.in. oświatową, kulturalną, sportowa, rekreacyjną, rozwijającą zdolności dzieci i młodzieży, co przyczynia się do nabywania zachowań prozdrowotnych, profilaktycznych, uczy zachowań akceptowanych społecznie oraz ogranicza zachowania niepożądane.

Świetlica Terapeutyczna

Świetlica Terapeutyczna wypełnia lukę w potrzebach opiekuńczo-wychowawczych na etapie szkoła dom – czas wolny. Oferują dzieciom i młodzieży z trudnych środowisk wsparcie społeczno-emocjonalne, edukacyjne, umożliwia zagospodarowanie czasu wolnego oraz rozwijanie pasji i zainteresowań, a także podejmuje się działań profilaktycznych. Podopieczni świetlicy zawsze mogą liczyć na pełną akceptację, pomoc, wysłuchanie, wsparcie i zrozumienie ich problemów.

W 2021 roku opieką w świetlicy terapeutycznej objętych było 32 dzieci. Liczba dzieci korzystających ze wsparcia świetlicy wynika i uzależniona jest od możliwości lokalowych i technicznych placówki. Czas pracy świetlicy dostosowany jest do organizacji roku szkolnego, a jej działalność wznowiono od października 2021r. Placówka obejmowała opieką uczniów złotoryjskich szkół podstawowych, którzy przyjmowani byli do niej na wniosek dyrektora szkoły, pedagoga szkolnego lub poradni psychologiczno-pedagogicznej oraz za zgodą rodzica/opiekuna prawnego. Zajęcia w placówce odbywały się od poniedziałku do czwartku.
Świetlica Terapeutyczna oferowała zajęcia świetlicowe, zajęcia wyrównawcze z matematyki i z języka polskiego, terapię pedagogiczną, terapię logopedyczną, terapię metodą EFT. Nie wszystkie dzieci uczęszczały na wszystkie oferowane przez placówkę zajęcia, większość z nich uczestniczyła w zajęciach świetlicowych.

Złotoryjski Ośrodek Kultury i Rekreacji (obecnie ZOK)

Złotoryjski Ośrodek Kultury i Rekreacji oferował dzieciom i młodzieży zajęcia umożliwiające rozwijanie zainteresowań, talentów oraz umożliwiał ciekawe spędzanie czasu wolnego. W placówce prowadzone były m.in. zajęcia stałe – ogólnodostępne i bezpłatne, tzw. sekcje, koła zainteresowań, były to:

zajęcia stałe
- zajęcia plastyczne – uczestniczyło 14 dzieci – zajęcia odbywały się raz w tygodniu, były dwie grupy zajęciowe dla dzieci w wieku od 6 do 11 lat i od 12-14 roku życia,;
- sekcja modelarska – uczestniczyło 8 dzieci w wieku 12-16 lat, zajęcia prowadzone były dwa razy w tygodniu;
- sekcja tenisa stołowego – uczestniczyło 14 dzieci – treningi odbywały się trzy razy w tygodniu;
- Teatr Trzech Pokoleń - zajęcia prowadzone były jeden raz w tygodniu, brało w nich udział 18 osób, uczestniczyły w nich dzieci, młodzież i dorośli;

zajęcia akcyjne – zajęcia organizowane w dni wolne od nauki szkolnej, których celem było zabezpieczenie czasu wolnego dzieciom i młodzieży, były to:

- Ferie zimowe w ZOKiR – uczestniczyło w nich narastająco 30 dzieci, zajęcia odbywały się od poniedziałku do piątku i były nieodpłatne (poza wyjazdami, np. na warsztaty);
- Lato w Mieście – uczestniczyło w nich narastająco 60 dzieci, zajęcia odbywały się w wakacyjne poniedziałki, środy i piątki od połowy VII do połowy VIII,

Poza zajęciami stałymi ZOKiR organizował i realizował imprezy cykliczne, tematyczne, zgodne z planem pracy. Były to imprezy o charakterze kulturalno, edukacyjno rozrywkowym i przedsięwzięcia rekreacyjne (rajdy rowerowe, marsze nordic walking), ferie zimowe i lato w mieście – cykl imprez plenerowych podczas wakacji (głównie w soboty i niedziele).

Placówki oświatowe

Istotną rolę w zagospodarowywaniu czasu wolnego dzieci i młodzieży odgrywają złotoryjskie placówki oświatowe. Starają się one jak najpełniej sprostać oczekiwaniom odbiorców. Oferują bogaty katalog zajęć dodatkowych i kół zainteresowań, umożliwiając młodym odbiorcom rozwój różnorodnych zainteresowań i uzdolnień, zarówno na polu artystycznym, kulturalnym, sportowym jak i naukowym. Zajęcia są też kierowane do dzieci przejawiających trudności edukacyjne, celem pomocy w ich przezwyciężaniu oraz zwiększenia szans edukacyjnych.

Szkoły w 2021r. zorganizowały **23 koła zainteresowań**, które można podzielić na koła: przedmiotowe, sportowe, artystyczne, techniczne, czytelnicze. Działały grupy wolontariackie. Organizowano także **zajęcia specjalistyczne**, na które uczęszczały dzieci z trudnościami edukacyjnymi, poznawczymi, językowo-komunikacynymi i emocjonalno-społecznymi.

Jak widać, wyżej wymienione placówki, pełniły istotną rolę w zagospodarowywaniu czasu wolnego dzieci i młodzieży, starając się jak najpełniej sprostać potrzebom i oczekiwaniom odbiorców.

Letni i zimowy wypoczynek dzieci i młodzieży

Ważnym działaniem Gminy Miejskiej Złotoryja jest podejmowanie inicjatyw zmierzających do zagwarantowania dzieciom i młodzieży możliwości aktywnego i ciekawego spędzania czasu wolnego zwłaszcza w okresach feryjnych – wolnych od nauki szkolnej. Miasto Złotoryja przykłada dużo uwagi by zabezpieczyć czas wolny dzieci i młodzieży. Promowany jest aktywny wypoczynek; zachęcanie do aktywności fizycznej, rozwijanie zainteresowań różnymi formami sportu, zaszczepianie pasji podróżniczych, umożliwianie rozwijania uzdolnień. Dzieci mają możliwość nauki współdziałania poprzez wspólne gry, zabawy, wyjazdy. Ważnym celem działań skierowanych do dzieci jest szeroka profilaktyka dotycząca uzależnień.

W 2021r. Gmina Miejska Złotoryja zrealizowała zadanie w zakresie letniego wypoczynku dzieci i młodzieży, w którym uczestniczyło 100 uczestników, oraz letniego wypoczynku dzieci i młodzieży połączonego z profilaktyką uzależnień, w którym uczestniczyło 104 uczestników.

Dodatkowo **10** dzieci z mniejszymi szansami z terenu naszego miasta pojechało na kolonie letnie nad Morze Bałtyckie do Pustkowa. Wypoczynek organizowany był przez Kuratorium Oświaty, uczestników do wypoczynku wakacyjnego klasyfikował MOPS Złotoryja. Kolonie odbyły się w terminie 04 - 17.08.2020r.

ZOKiR zorganizował stacjonarny wypoczynek dla dzieci w dni wolne:
- ferie zimowe – uczestniczyło w nich narastająco 30 dzieci,
- lato w Mieście – uczestniczyło w nich narastająco 60 dzieci.

Łącznie wypoczynkiem letnim objęto 304 dzieci.

Letni wypoczynek dzieci i młodzieży 2021

Lp.	Nazwa klubu	Miejsce wykonania zadania	Data wypoczynku	Liczba uczestników	Forma wypoczynku
1.	Złotoryjskie Towarzystwo Tenisowe	Mazury (Januszkowo)	17.07-24.07 (7 dni)	20 osób	półkolonia wyjazdowa
2.	Złotoryjskie Towarzystwo Akrobatyczne „Aurum”	Morze Bałtyckie (Mrzeżyno Gryfickie)	14.08-24.08 (10 dni)	14 osób	półkolonia wyjazdowa
3.	Fundacja Rozwoju Człowieka „TROOD”	Kotlina Kłodzka (Różanka)	25.07-03.08 (10 dni)	36 osób	półkolonia wyjazdowa
4.	Klub Żeglarski „Reda”	Złotoryja Słup	05.07-01.08 (7 dni wyjazd, pozostałe dni stacjonarnie)	30 osób	półkolonia częściowo wyjazdowa
				100 osób	

Atrakcje zapewnione w ramach wypoczynku
Ad. 1 - wyjazd dzieci na Mazury; treningi tenisa ziemnego z podziałem na grupy wg umiejętności; gry i zabawy; wyjścia na plażę; zwiedzanie pobliskich atrakcji; wycieczki rowerowe; animacje hotelowe.
Ad. 2 – wyjazd nad Morze Bałtyckie; zajęcia rekreacyjno-sportowe; nauka tańców towarzyskich; treningi akrobatyczne.
Ad. 3 – wyjazd w okolice Kotliny Kłodzkiej; zajęcia taneczne; zajęcia akrobatyczne; ogniska; bieg nocny; dzień sportu; zajęcia integracyjne; dyskoteki; zabawy twórcze np. własna gala pokazowa przygotowana przez dzieci; gry terenowe.
Ad. 4 – wyjazd na przystań w Słupie; szkolenia codziennie z innej grupy wodniackiej; nauka pływania na wakeboardzie, wioślarstwo; kajakarstwo; żeglarstwo; sterowanie motorówką po jeziorze.

Letni wypoczynek dzieci i młodzieży 2021 – profilaktyka uzależnień

Lp.	Nazwa klubu	Miejsce wykonania zadania	Data wypoczynku	Liczba uczestników	Forma wypoczynku
1.	Złotoryjskie Towarzystwo Tenisowe	Złotoryja	- 05.07-09.07 - 23.08-27.08	20 osób 20 osób	półkolonia na terenie miasta
2.	ZKS Górnik	Morze Bałtyckie (Ustka)	26.06-04.07	40 osób	półkolonia wyjazdowa
3.	Stowarzyszenie „Pępek Świata”	Złotoryja /okolice	28.06-27.08	24 osoby	półkolonia wyjazdowa
				104 osób	

Atrakcje zapewnione w ramach wypoczynku połączonego z profilaktyką uzależnień
Ad. 1 – zajęcia w gry tenisa ziemnego na hali Tęcza oraz na kortach tenisowych w Złotoryi; wyjazd na basen do Karpacza; wyjście do kina; wyjazd do mini ZOO w Lubinie; wyjazd Osada Grappa w Nowych Łąkach.
Ad. 2 – wyjazd nad Morze Bałtyckie; nauka zasad gry w piłkę nożną; sparingi z drużynami zewnętrznymi; rejs statkiem; zwiedzanie pobliskich atrakcji; pogadanki dotyczące problemu uzależnień; wyjścia na plażę; korzystanie z bazy wypoczynkowej ośrodka.
Ad. 3 – zwiedzanie miasta Złotoryja; wyjazdy: Rancho Western City w Karpaczu, ZOO Pławna, Park Trampolin, muzeum kolejnictwa w Jaworzynie Śląskiej, Dino Park w Szklarskiej Porębie, Sudecka Zagroda Edukacyjna, paintball w Rokitnicy, spotkanie z alpakami; gry terenowe; warsztaty tematyczne z animatorami; zabawy w zamkach dmuchanych; warsztaty integracyjne; gimnastyka dla dzieci; zajęcia z trenerem Sensoplastyki.

Organizatorem wypoczynku dzieci i młodzieży był również Złotoryjski Ośrodek Kultury i Rekreacji. Dla dzieci zorganizowano stacjonarne zajęcia:
- Ferie zimowe w ZOKiR – uczestniczyło w nich narastająco 30 dzieci, zajęcia odbywały się od poniedziałku do piątku i były nieodpłatne (poza wyjazdami, np. na warsztaty);
- Lato w Mieście – uczestniczyło w nich narastająco 60 dzieci, zajęcia odbywały się w wakacyjne poniedziałki, środy i piątki od połowy VII do połowy VIII.

Realizacja celu 3:

Interdyscyplinarne wsparcie rodzin w opiece nad dziećmi i młodzieżą poprzez współpracę i zaangażowanie instytucji i podmiotów działających na jej rzecz.

Cel realizowany jest poprzez zadanie:
- wysoka jakość usług świadczonych na rzecz dziecka i rodziny.

Świadczenie profesjonalnych usług na rzecz dziecka i rodziny wymaga wszechstronnej wiedzy z różnych zakresów. Problemy i trudności, z którymi borykają się dzieci i ich rodzice są bardzo zróżnicowane. Są to między innymi trudności, które doświadczają dzieci/młodzież, np. dylematy związane z wiekiem nastoletnim, trudności w nawiązywaniu relacji koleżeńskich, trudności w akceptowaniu własnego ciała/wyglądu, zaburzenia odżywiania, duży lęk i poczucie osamotnienia, stany depresyjne i zachowania trudne jak np. okaleczanie, myśli samobójcze (ogólnopolskie statystyki w tym zakresie są bardzo niepokojące i wskazują na wzrost wśród nieletnich zaburzeń psychicznych) trudności szkolne, trudności związane z niedostosowaniem społecznym, łamaniem prawa, eksperymentowaniem z używkami (narkotyki, alkohol, dopalacze, e-papierosy), uzależnienia niechemiczne (Internet, gry komputerowe), doświadczanie agresji, hejtu. Rodzice często czują się bezradni i nie potrafią wspomóc dzieci, często nie dostrzegają skali problemów własnego dziecka lub je bagatelizują. Najczęstszy i największy kontakt z małoletnimi mają ich nauczyciele i specjaliści zatrudnieni w placówkach oświatowych i często to oni pierwsi wychwytują niepokojące sygnały płynące z rodziny oraz podejmują działania zaradcze. W związku z czym muszą mieć stosowną wiedzę, umiejętności i narzędzia do pracy. Dlatego pracownicy złotoryjskich placówek oświatowych corocznie biorą udział w różnego rodzaju szkoleniach, kursach itp. w zakresie pracy z dzieckiem i/lub rodziną oraz aktywnie uczestniczyli w kampaniach i seminariach promujących wartość rodziny.

Z informacji zwrotnych uzyskanych z placówek oświatowych wynika, że tak jak w latach poprzednich tak i w 2021r. roku pracownicy złotoryjskich szkół uczestniczyli w licznych szkoleniach i kursach oraz brali aktywny udział w inicjatywach promujących wartość rodziny.

Także rodziny objęte asystenturą są rodzinami trudnymi, borykającymi się z różnorodnymi, złożonymi problemami. Rolą asystenta jest wieloaspektowe wspieranie ich w osiąganiu podstawowego poziomu stabilności życiowej umożliwiającej wychowywanie dzieci. Niezbędnym czynnikiem by osiągać zamierzone cele jest regularne podnoszenie kompetencji zawodowych i interpersonalnych asystenta.
W 2021r. asystent rodziny brał udział w następujących szkoleniach:
- „Między wsparciem rodziny, a ochroną dzieci przed krzywdzeniem" **(**rola i zadania różnych służb społecznych w systemie wsparcia rodziny i ochronie dziecka przed krzywdzeniem; przykładowe narzędzia do oceny stopnia zagrożenia dzieci w rodzinie; analiza przypadków z praktyki),
- „Przemoc wobec dzieci a przemoc dzieci",
- „Instrumentarium asystenta rodziny w rozwoju kompetencji rodzicielskich bez przemocy".

Wszystkie instytucje i podmioty działające na rzecz dziecka i jego rodziny współpracują ze sobą zdając sobie sprawę, że tylko podejmowanie wieloprofilowych i interdyscyplinarnych działań przyczynia się do osiągania efektów i profesjonalnego świadczenie usług wspierających.

Monitoring wskaźników Programu

W związku z tym, że z założeń Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2020 – 2022 wynika, że wymaga on oceny i weryfikacji, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Złotoryi prowadzi systematyczny monitoring efektywności podejmowanych zadań.

W poniższej tabeli zostały przedstawione wartości mierzalnych wskaźników Programu

Lp		**Rok 2020**	**Rok 2021**
1	liczba rodzin z dziećmi korzystających z pomocy społecznej	**76**	**50**
2	liczba rodzin objętych pomocą asystenta rodziny;	**23**	**19**
3	liczba Niebieskich Kart w rodzinach z dziećmi	**45**	**70**
4	liczba dzieci objętych dożywianiem	**101**	**70**
5	liczba dzieci, którym udzielono pomocy materialnej o charakterze socjalnym dla uczniów (stypendia i zasiłki szkolne)	**20**	**14**
6	liczba dzieci, którym udzielono pomocy tzw. „wyprawek szkolnych";	**4**	**11**
7	liczba rodzin z dziećmi, które skorzystały ze specjalistycznego poradnictwa: - pomoc terapeutyczna dla osób i rodzin z problemem alkoholowym oraz ofiar przemocy w rodzinie	**6**	**17**
	- pomoc psychologiczna dla osób i rodzin z problemem alkoholowym oraz ofiar przemocy w rodzinie	**5**	**9**
	- Punkt Konsultacyjny dla osób uzależnionych, współuzależnionych oraz ofiar przemocy w rodzinie	**9**	**11**
8	liczba rodzin z dziećmi, którym zapewniono schronienie w sytuacjach kryzysowych	**1**	**1**
9	liczba programów profilaktycznych, terapeutycznych, psychoedukacyjnych	**24**	**50**
10	liczba dzieci, które skorzystały z dofinansowanego do wypoczynku letniego lub zimowego (narastająco)	**279**	**304**
11	liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej	**20**	**21**
12	liczba dzieci, które opuściły pieczę zastępczą	**2**	**17**
13	liczba rodzin objętych nadzorem kuratora	**46**	**54**

Analiza informacji pozyskanych od podmiotów zaangażowanych we wdrażanie Programu a także wnioski płynące z dotychczasowej współpracy z nimi w tym zakresie, są podstawą do wyciągnięcia wniosku, iż kolejny rok realizacji Programu został zakończony zgodnie z założeniami.
Każdy z podmiotów dzięki ścisłej współpracy i wzajemnym wsparciu starał się jak najlepiej realizować swoje działania zachowując profesjonalność świadczonych usług raz poszerzając wiedzę i nabywając nowe doświadczenia. Ścisła współpraca różnych podmiotów była zorientowana na rozszerzanie i pogłębianie różnorodnych form oddziaływań na rodzinę. Założenia programowe, organizujące system pomocy skierowanej do dziecka i jego rodziny były dostosowane do potrzeb i możliwości lokalnych. A pomoc rodzinom nie ograniczała się jedynie do udzielania wsparcia materialnego, ale nastawiona była na nowoczesne i kompleksowe podejście do dziecka i jego rodziny poprzez: wzmacnianie postaw aktywnych, wdrażanie modelu pomocy zintegrowanej, dostępności do wsparcia psychologicznego, poradnictwa pedagogicznego i prawnego, terapii, a także wyspecjalizowanej pracy socjalnej. Ścisłe i powiązane działania instytucji i organizacji społecznych służyły reintegracji społecznej i zawodowej osób z problemami społecznymi i opiekuńczo-wychowawczymi, co stanowi szansę na to, że dzieci wychowujące się w tych rodzinach nie staną się niezaradne życiowo i społecznie.

Analiza pozyskanych danych wskazuje na polepszenie sytuacji materialnej rodzin. Zwiększyła się też świadomość odnośnie zachowań przemocowych. Złotoryjanie reagują na przemoc, zgłaszają ją różnym instytucjom i nie pozostają na nią obojętni. Podmioty współpracujące z rodziną wykazują się wrażliwości i czujności nie lekceważą zagrożeń i bacznie monitorują rodziny. Szybkie podejmowanie działań naprawczych zażegnuje sytuacje konfliktowe i kryzysy, co przyczynia się do zwiększenia poczucia bezpieczeństwa dzieci w tych rodzinach. Standardem jest prowadzenie, przez placówki oświatowe, różnorodnych spotkań, programów profilaktycznych oraz zajęć psychoedukacyjnych, w których biorą aktywny udział dzieci i rodzice, co przyczynia się do lepszego wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczych i lepszej komunikacji na linii rodzic-dziecko. Głównym celem podejmowanych oddziaływań jest dobro dziecka, poprzez zmniejszenie sytuacji trudnych, dysfunkcji i niewydolności rodzicielskiej, co przekłada się na pozostawienie dzieci w ich naturalnym środowisku rodzinnym.

Ocenia się, że główny cel Programu został osiągnięty i na terenie miasta Złotoryja **funkcjonuje zintegrowany system wsparcia dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz ulepszono warunki sprzyjające ich prawidłowemu funkcjonowaniu.** Zasadne jest kontynuowanie działań przewidzianych w Gminnym Programie Wspierania Rodziny w Gminie Miejskiej Złotoryja na lata 2020-2022.

Wykaz potrzeb związanych z realizacja zadań wynikających z realizacji ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej:

1. Zabezpieczenie środków na pokrycie wydatków związanych z opieką i wychowaniem dzieci przebywających w pieczy zastępczej jak i dzieci, które najprawdopodobniej mogą do niej trafić.
2. Zabezpieczenie środków własnych na wynagrodzenie asystenta rodziny.
3. Zatrudnienie asystenta rodziny – pozyskanie i zatrudnienie pracownika (pomimo licznych wznowień oferty pracy na stanowisko asystenta rodziny nie ma osób chętnych do podjęcia zatrudnienia na w/w stanowisku).
4. Zabezpieczenie środków finansowych na podnoszenie kwalifikacji zawodowych osób zajmujących się pracą z rodziną dysfunkcyjną.
5. Dokonywanie systematycznej diagnozy rodzin (opartej na współpracy wszystkich instytucji i służb działających na rzecz dziecka i rodziny), rozpoznawanie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu swojej podstawowej funkcji rodzicielskiej, oferowanie pomocy

i wprowadzanie działań naprawczych zmierzających do poprawy sytuacji)

6. Monitorowanie sytuacji dzieci z rodzin zagrożonych kryzysem lub przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej.
7. Promowanie wśród środowiska lokalnego idei rodzin wspierających i pozyskiwanie rodzin do pełnienia tej funkcji.
8. Prowadzenie grup wsparcia, terapii i działań mediacyjnych w placówkach pomocowych wobec rodzin, a także dzieci z tych rodzin.
9. Doskonalenie działań zintegrowanego systemu wsparcia dla rodzin z miasta Złotoryja przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.
10. Przeciwdziałanie zagrożeniu wykluczeniem społecznym rodzin z dziećmi, które borykają się z trudną sytuacją mieszkaniową.
11. Pozyskiwanie środków zewnętrznych na działania z zakresu wszechstronnego wspierania rodziny.